

Tezgâh üstü göz ilaçlarının kısa ürün bilgisi ve kullanma talimatlarının okunabilirlik düzeylerinin değerlendirilmesi

Evaluation of readability level of the summary of product characteristics and patient leaflets of over-the-counter eye drops

Öz

Amaç: Bu çalışmada; tezgah üstü ilaç (OTC/over-the-counter) grubundaki göz damlalarının kullanıcı ürün bilgisi (KÜB) ve kullanma talimatları (KT)'nin okunabilirlik düzeyinin araştırılması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Toplam 52 adet OTC göz ilacına ait KT ve KÜB'ler; Türkçe metinler için geliştirilmiş Ateşman ve Bezirci-Yılmaz formülleriyle ayrı ayrı incelenmiştir. KT ve KÜB metinleri arasında puan farkları bağımsız gruplarda t testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya dâhil edilen KT'lerin ortalama cümle sayısı $95,5 \pm 34,1$ iken; KÜB'lerde $254,3 \pm 140,6$ 'dır ($p=0,012$). KT'lerin Ateşman okunabilirlik puan ortalaması $67,12 \pm 8,6$ ve KÜB'lerin ise $45,8 \pm 8,4$ olarak bulunmuştur ($p<0,01$). Bezirci-Yılmaz formülü ile bu puanlar sırasıyla $8,6 \pm 0,6$ ve $12,2 \pm 1,2$ olarak ölçülmüştür ($p<0,01$). Çalışmaya dâhil edilen OTC göz ilaçlarına ait KT ve KÜB'lerin arasında cümle sayısı, kelime sayısı, Ateşman skoru ve Bezirci-Yılmaz skoru açısından anlamlı fark varken ($p<0,05$); KT ve KÜB'lerin arasında sayfa sayısı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemiştir ($p>0,05$).

Tartışma ve Sonuçlar: KT'lerin okunabilirliği ortaöğretim düzeyinde bulunurken; KÜB'lere ait metinlerin okunabilirliği lisans düzeyinde olduğu görülmüştür. Ülkemiz eğitim düzeyi göz önüne alındığında KT ve KÜB'lerin okunabilirlik düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, özellikle sağlık çalışanı olmayan ve kullanıcılara hitap eden KT'lerin daha okunabilir olması amaçlı iyileştirmelerin yapılması gerekliliğini işaret etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Oftalmik solüsyonlar, okunabilirlik, tezgah üstü ilaçlar

Abstract

Aim: This study aimed to investigate the readability level of the summary of product characteristic (SMPC) and patient leaflet (PL) of eye drops in the over-the-counter (OTC) group.

Methods: The SMPC and PLs of 52 OTC eye medications were analyzed via Atesman and Bezirci-Yılmaz formulas developed for Turkish texts, separately. Differences in scores between SPC and IFU texts were evaluated with independent samples t-test.

Results: The average number of sentences of the SMPCs included in the study was 95.5 ± 34.1 ; and for the PLs 254.3 ± 140.6 ($p=0.012$). The mean Atesman readability score of the SMPCs was 67.12 ± 8.6 , and the PLs were 45.8 ± 8.4 ($p<0.01$). When examining with the Bezirci-Yılmaz formula, these scores were measured as 8.6 ± 0.6 and 12.2 ± 1.2 , respectively ($p<0.01$). When examining the differences between SMPCs and PLs of OTC eye medications; a significant difference was found in terms of number of sentences, number of words, Atesman score and Bezirci-Yılmaz score ($p<0.05$). However, any statistically significant difference was not found in the number of pages of SMPCs and PLs ($p>0.05$).

Discussion and Conclusions: The readability of the PLs is at secondary education level and the readability of the SMPCs is at the undergraduate level. Considering the education level of our country, the readability levels of SMPCs and PLs were found high. These results indicate the need to make improvements for especially SMPCs, which is for non-health sector workers and users.

Keywords: Eye drops, over-the-counter drugs, readability

Mehmet Canleblebici¹,
Canan Demirci²

¹ Akdağmadeni Şehit Sinan Babacan Devlet Hastanesi, Göz Hastalıkları Kliniği

² Yozgat Bozok Üniversitesi, Akdağmadeni Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü

Geliş/Received : 14.04.2023
Kabul/Accepted: 12.06.2023

DOI: 10.21673/anadoluklin.1283395

Yazışma yazarı/Corresponding author
Canan Demirci

Yozgat Bozok Üniversitesi, Akdağmadeni Sağlık Yüksekokulu Kat:2 Oda No: C31 Akdağmadeni, Yozgat, Türkiye.
E-posta: canan.karadas@yobu.edu.tr

ORCID

Mehmet Canleblebici: 0000-0002-6554-8021
Canan Demirci: 0000-0002-3364-6276

GİRİŞ

Günümüzde bireyler, ciddi olmayan rahatsızlıklarda sağlık kurumuna başvurmaksızın, başka hastaların tavsiyeleri üzerine farmakolojik ajanları kullanabilmektedir. Bu ajanlar “reçetesiz ilaçlar” veya “tezgah üstü ilaç” (OTC/over-the-counter) olarak adlandırılmaktadır (1). Bilinçsiz kullanılan OTC’ler; ilaç bağımlılığı, zehirlenmeler, hastanede kalış süresinin uzaması, organ yetmezliği, morbitide ve mortalite oranlarının yükselmesi gibi risklere neden olabilmektedirler (2). OTC’nin doğru kullanımının; hastanın sağlık bakımına katılımı, doğru ve hızlı tedaviye erişim, sağlık kurumlarında bekleme sürelerinin kısalması, sağlık hizmetlerinde maliyetlerin azalması, sağlık çalışanlarının verimliliklerinin artması gibi çeşitli olumlu etkileri bulunmaktadır (3). Bireylerin OTC hakkındaki bilgi kaynakları; aile, arkadaşlar, komşular, geçmiş deneyimler, medya ve dergiler şeklinde rapor edilmektedir (4). Ek olarak, bireyler ilaçların yan etkilerini ve kullanım şeklini doğru bir şekilde teyit etmek amacıyla ilaçların kısa ürün bilgilerini (KÜB) ve kullanma talimatlarını (KT) okuyabilirler (5,6).

KÜB ve KT, prospektüslerin yerine, Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu tarafından 16.11.2015 tarihinde kamuoyuna sunulmuş ve yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilaçların prospektüsleri KÜB ve KT ile değiştirilmiştir (7). KÜB; beşerî tıbbi ürünün ruhsat dosyasında bulunan kısa ürün bilgilerini, KT ise beşerî tıbbi ürün ile birlikte sunulan, kullanıcı için hazırlanmış yazılı bilgileri içermektedir. Kısaca KÜB; doktor, hemşire ve eczacılar gibi sağlık hizmetleri konularında yüksek eğitim almış uzmanlar için yazılmış bilgileri içermekteyken, KT tıbbi bilgilere sahip olmayan ilaçların nasıl kullanılacağı hakkında kullanıcıya hitap eden bilgileri içermektedir. KÜB’de beşerî tıbbi ürünün adı, bileşimi, farmasötik formu, klinik ve farmakolojik özellikleri, ruhsat bilgileri ve doz aşımı gibi bilgileri içeren 12 madde mevcuttur (8). KT’de beşerî tıbbi ürünün ne olduğu, ne için kullanıldığı, kullanmadan önce dikkat edilmesi gerekenler, olası yan etkiler ve saklama koşullarını içeren beş madde yer almaktadır (9). KÜB veya KT’lerin tam anlaşılabilmesi nedeniyle ilacın gerekenden az veya fazla süre kullanılması, yanlış dozda alınması, iyileşme sürecinin tamamlanmış olmasına rağmen ilaç kullanımına devam edilmesi veya iyileşmenin aksine istenmeyen sonuçlar görülebilmektedir.

Göz hastalıkları, toplumdaki her yaşta bireyi etkilemektedir. Bu nedenle çok sayıda oftalmolojik ilaç eczanelerde mevcuttur. Literatür incelendiğinde bireylerin göz hastalıklarına ilişkin kullandıkları bu ilaçların prospektüslerinin anlaşılabilirliğine ilişkin sınırlı sayıda çalışma mevcuttur (5). Göz polikliniklerinde çalışan hekim ve hemşire sayısı ile hastaların hastanelere erişim şartlarından dolayı OTC göz damlaları çeşitli tavsiyeler sonucunda hastalar tarafından eczanelerde veya çevrimiçi olarak internet üzerinden temin edilebilmektedir. OTC grubunda satılan göz ilaçlarının hekim tarafından reçetelenmediği, hastaya hekim, hemşire veya eczacı tarafından ilaç hakkında bilgi verilemediği için bu ilaçların doğru kullanımı hakkında en önemli kaynak, OTC’lerin KÜB ve KT’leridir. Göz ilaçlarının KÜB ve KT’lerinin okunabilirliği doğru kullanım açısından çok önemlidir. Bu nedenle mevcut çalışmanın araştırmacıları, OTC grubunda satılan göz ilaçlarının KÜB ve KT’lerinin okunabilirlik düzeylerini belirlemeyi amaçlamaktadır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Evren ve Örneklem

Çalışmamızda OTC grubu, göz damlaları, anti-glukomatözler, antibiyotikler, steroidler ve steroid içeren kombine preparatlar, kuru göz tedavisinde kullanılan reçeteli suni gözyaşları, nonsteroid anti-inflamatuar damlalar ve antihistaminik göz damlaları gruplarından oluşan göz ilaçları haricinde; TİTCK tarafından ruhsatlanmış ancak geri ödemesi bulunmayan, kullanıcılar tarafından istenildiği takdirde sayı ve kullanım sınırlaması olmadan istenildiği kadar satın alınabilen göz damlalarının ilaç bilgi sistemlerinden taranmasıyla oluşturuldu. Bu ilaçlar OTC göz damlalarının KÜB ve KT’leri TİTCK arşivinden ve firmaların kendi sitelerinden temin edildi. Hem KÜB ve hem de KT bilgilerine eksiksiz ulaşılan 52 OTC göz damlası çalışmaya dahil edildi. 13 adet KÜB bilgisine ve 11 adet KT bilgisine web sitelerinde erişim sağlanamayan toplam 24 göz ilacı çalışmaya dahil edilmemiştir.

Okunabilirlik Analizi

Okunabilirlikte cümlelerdeki harf, kelime ve kelimelerdeki hece sayısı gibi parametreler rol oynamaktadır. Literatürde okunabilirliği değerlendirmek için 40’tan

fazla formül bulunmaktadır ve Türkçe metinler için Ateşman ve Bezirci-Yılmaz tarafından geliştirilenler olmak üzere başlıca 2 okunabilirlik formülü mevcuttur (10,11). Çalışmamızda bu formüllerden yararlanılmıştır.

Çalışmamızda, okunabilirlik düzeyinin değerlendirilmesi için Prospektüs Formu (Ek 1) oluşturulmuştur. Bu form, prospektüslere ait bölüm başlıkları, metin içindeki kelime sayısı ve kelimelerdeki hece sayılarını inceleyen toplam beş bölümden meydana gelmektedir. Çalışmaya dahil edilen beşeri tıbbi ürünlere ait bilgiler KÜB ve KT'lerden çıkarılarak metinler Word belgesi haline çevrildi. Ardından KÜB ve KT'ler; Ateşman ve Bezirci-Yılmaz okunabilirlik formüllerine göre incelendi.

Ateşman Okunabilirlik Formülü: Aşağıdaki formülle hesaplanan, 0-100 arası bir okunabilirlik puanı elde edilir. Puan yükseldikçe metnin daha kolay okunur olduğu anlaşılır (10). Yine elde edilen puan ile metnin hangi eğitim seviyesine göre okunabilir olduğu tespit edilir (**Tablo 1**).

Okunabilirlik puanı = $198.825 - 40.175 \times \text{sözcük uzunluğu (toplam hece / toplam sözcük)} - 2.610 \times \text{cümle uzunluğu (toplam sözcük / toplam cümle)}$.

Bezirci-Yılmaz Okunabilirlik Formülü: Cümlelerin kelime ve kelimelerin hece sayısına göre olan bu formül ile metnin Türk eğitim sistemine göre okunabilirlik düzeyi tespit edilir (11) (**Tablo 1**).

Okunabilirlik puanı = $\sqrt{\text{OKS} \times ((\text{H3} \times 0,84) + (\text{H4} \times 1,5) + (\text{H5} \times 3,5) + (\text{H6} \times 26,25))}$ (*OKS: ortalama kelime sayısı; H3: ortalama 3 heceli sözcük sayısı; H4: ortalama 4 heceli sözcük sayısı; H5: ortalama 5 heceli sözcük sayısı; H6: ortalama 6 ve daha fazla heceli sözcük sayısı).

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışma protokolu; Yozgat Bozok Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (Tarih: 12.05.2023, Karar No: 2017-KAEK-189_2022.05.12_01). Mevcut çalışma, uluslararası deklarasyon ve kılavuzlara uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

İstatistiksel Analiz

Elde edilen Word dosyaları Bezirci-Yılmaz tarafından geliştirilen program ile değerlendirildi (12). Cümle sayısı, kelime sayısı, harf sayısı, karakter sayısı, hece

sayısı, 4'ten fazla çok heceli kelime sayısı, sayfa sayısı, Ateşman skoru ve Bezirci-Yılmaz skoru her ilacın KÜB ve KT'si için ayrı ayrı ölçüldü. Elde edilen veriler KÜB ve KT için iki grup halinde gruplandırılarak istatistiksel olarak değerlendirildi. İstatistiksel analizlerin yapılmasında Statistical Package for the Social Sciences package program version 25.0 (SPSS Inc., Chicago, IL, USA) kullanıldı. Çalışmada ortalama standart sapma, frekans gibi tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra, grupların karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t testi kullanıldı. Çalışmada istatistiksel anlamlılık değeri $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya dahil edilen KT'lerin ortalama cümle sayısı $95,5 \pm 34,1$; kelimesi sayısı $796,2 \pm 365,4$ ve hece sayısı ise $2069,2 \pm 1045,8$ olarak bulunmuştur. KT'lerdeki çok heceli kelime sayısı ortalama $224,2 \pm 86,3$ olarak bulunmuş olup; KT'ler ortalama $6,3 \pm 1,7$ sayfa sayısına sahiptir. KÜB'lerde yer alan bilgilere bakıldığında; ortalama cümle sayısı $254,3 \pm 140,6$; kelimesi sayısı $1225,2 \pm 439,8$ ve hece sayısı ise $3392,1 \pm 1601,2$ olarak bulunmuştur. KÜB'lerde bulunan çok heceli kelime sayısı ortalama $422,2 \pm 160,7$ olarak bulunmuş olup; KT'ler ortalama $8,2 \pm 1,5$ sayfa sayısına sahiptir. OTC'lerin KT veya KÜB'lerinde yer alan karakter sayısı ise sırasıyla $5990,3 \pm 2782,7$ ve $10408,1 \pm 3849,7$ şeklindedir.

Çalışma kapsamında incelenen KT ve KÜB'ler cümle, kelime, hece ve karakter sayıları açısından karşılaştırıldığında aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($p < 0,05$) (**Tablo 2**). Sadece sayfa sayısı açısından KT ve KÜB'ler arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir ($p > 0,05$).

Çalışmaya dahil edilen KT'lerin Ateşman okunabilirlik puan ortalaması $67,12 \pm 8,6$ ve KÜB'lerin ise $45,8 \pm 8,4$ olarak bulunmuştur. Bu puan ortalamaları KT'ler için minimum dokuzuncu veya onuncu sınıf eğitim düzeyine sahip biri tarafından okunabileceği; KÜB'ler için ise 13. veya 15. sınıf düzeyinde biri tarafından okunabileceği görülmüştür. Ateşman okunabilirlik puan ortalamalarına göre KT ve KÜB'lerin okunabilirlik düzeyleri arasında anlamlı bir istatistiksel ilişki olduğu görülmektedir ($p < 0,01$). KT'lerin Bezirci-Yılmaz okunabilirlik ortalaması $8,6 \pm 0,6$ iken;

KÜB'lerin ortalaması $12,2 \pm 1,2$ olarak bulunmuştur. Bu puan ortalamaları KT'ler için en az ortaöğretim eğitim düzeyine denk gelirken; KÜB'ler için lisans düzeyine denk gelmektedir. Bezirci-Yılmaz okunabilirlik puan ortalamalarına göre KT ve KÜB'lerin okunabilirlik düzeyleri arasında anlamlı bir istatistiksel fark olduğu görülmektedir ($p < 0,01$) (Tablo 2).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Evde kendi kendine iyileşmeye çalışan bireylerde ateş, ağrı, bulantı, diyare, hafif enfeksiyon, cilt sorunları, kuru göz gibi sağlık sorunlarında OTC kullanımı görülmektedir (12). Bu sağlık sorunlarını çözmede; antibiyotikler, analjezikler, vitamin takviyeleri ve bitkisel ilaçlar sık kullanılan ilaçlardır (13). Kendi kendine ilaç kullanımı doğru bir şekilde uygulandığında; hastanın sağlık davranışlarına aktif katılımı, hızlı tedaviye erişim, bekleme süresinin kısalması, sağlık bakım maliyetlerinin azalması vb. avantajlar ortaya çıkmaktadır (3). Yanlış ve bilinçsiz kullanımı ise ilaç bağımlılığı ve zehirlenmelerinin yaşanması, hastanede kalış süresinin uzaması, organ yetmezlikleri ve mortalite oranlarının artması gibi ciddi sorunlara neden olabilmektedir (2). OTC kullanım yaygınlığı ve riskli uygulamaların incelendiği bir çalışmada, katılımcıların neredeyse tamamının ağrı, ateş, öksürük ve soğuk algınlığı gibi nedenlerle OTC kullandığı ve %80'den fazlasının riskli tüketimde bulunduğu vurgulanmıştır (14). Aynı çalışmada; eğitim seviyesi ve OTC'lere yönelik bilgi düzeyinin riskli OTC kullanımıyla ilişkili olduğu ve düşük eğitim düzeyine sahip olan bireylerin 15 kat daha fazla riske açık oldukları bildirilmiştir.

Mevcut çalışmada; OTC göz ilaçlarına ait KT ve KÜB'lerin okunabilirlik düzeylerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında, hastalara yönelik hazırlanan KT'lerin okunabilirlik düzeyi Ateşman ve Bezirci-Yılmaz formüllerine göre lise düzeyinde olduğu ve KÜB'lerin okunabilirlik düzeyinin ise üniversite düzeyinde olduğu görülmüştür. Ülkemizde yetişkinlerin eğitim süresinin ortalamasının dokuz yıl olduğu ve bir milyondan fazla insanın okuma yazma bilmediği bildirilmektedir (15). Ülkenin eğitim düzeyi göz önüne alındığında, KT ve KÜB'lerin anlaşılabilirliğinin artması için 7. veya 8. sınıf seviyesine göre yazılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Tablo 1. Okunabilirlik formülleriyle elde edilen puanlara karşılık gelen eğitim düzeyi

Yöntem	Puan	Eğitim düzeyi
AOF*	90-100	İlkokul 4. sınıf ve altında eğitim alan biri tarafından okunabilir.
	80-89	Beşinci veya 6. sınıf düzeyinde eğitim alan biri tarafından okunabilir.
	70-79	Yedinci veya 8. sınıf düzeyinde eğitim alan biri tarafından okunabilir.
	60-69	Dokuzuncu veya 10. sınıf düzeyinde eğitim alan biri tarafından okunabilir.
	50-59	On birinci veya 12. sınıf düzeyinde eğitim alan biri tarafından okunabilir.
	40-49	On üçüncü ila 15. sınıf düzeyinde eğitim alan biri tarafından okunabilir.
	30-39	Lisans düzeyinde eğitim alan biri tarafından okunabilir.
≤29	Lisansüstü düzeyde eğitim alan biri tarafından okunabilir.	
BYOF**	Sınıf	Eğitim düzeyi
	1-8	İlköğretim
	9-12	Ortaöğretim (lise)
	12-16	Lisans
	16+	Akademik düzeyde eğitim

*AOF: Ateşman Okunabilirlik Formülü; **BYOF: Bezirci-Yılmaz Okunabilirlik Formülü.

Tablo 2. Kullanma talimatı ve kısa ürün bilgilerine ilişkin bilgiler

Parametre	KT (n=52)	KÜB (n=52)	P
Cümle sayısı	95,5±34,1	254,3±140,6	0,012
Kelime sayısı	796,2±365,4	1225,2±439,8	0,027
Hece sayısı	2069,2±1045,8	3392,1±1601,2	<0,01
Çok heceli (4 ve üstü) kelime sayısı	224,2±86,3	422,2±160,7	<0,01
Harf sayısı	5184,4±1904,7	8711,7±3247,3	<0,01
Karakter sayısı	5990,3±2782,7	10408,1±3849,7	<0,01
Sayfa sayısı	6,3±1,7	8,2±1,5	0,371
Ateşman skoru	67,12±8,6	45,8±8,4	<0,01
Bezirci-Yılmaz skoru	8,6±0,6	12,2±1,2	<0,01

KT: Kullanma talimatı; KÜB: Kısa ürün bilgisi, p: İstatistiksel anlamlılık.

Literatüre bakıldığında, OTC göz ilaçlarının KT ve KÜB'lerinin Türkçe okunabilirlik formülleriyle incelendiği başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ay ve Duranoğlu'nun çalışmasında hekimlerin reçete ettiği göz damlalarının okunabilirlik düzeyleri incelenmiş olup; prospektüslerin ortalama lisans düzeyi eğitim seviyesine sahip kişilerce okunabileceği raporlanmıştır (5). Ebeve ve ark. Ateşman ve Bezirci-Yılmaz'ın formül-

lerini kullanarak, intramusküler ve intravenöz müdahaleye yönelik onam formlarını değerlendirmiştir (16). Bu formların okunabilirlik düzeyinin düşük olduğu ve en az 11 yıllık eğitimle okunabileceği raporlanmıştır. Fibromiyalji ile ilgili bilgi sunan web sayfalarının incelendiği bir çalışma ise, bilgi sunan Türkçe web sitelerinin okunabilirliğinin zor ve kullanılabilirlik düzeyinin ise yüksek olduğunu ortaya koymuştur (17). İncelenen çalışmalarda her ne kadar OTC göz ilaçlarının okunabilirlikleri değerlendirilmemiş olsa da; ülkemizde kullanılan Türkçe sağlık metinlerinin okunabilirlik düzeylerinin yüksek eğitim düzeyi gerektirdiği görülmektedir. Yeterince eğitime sahip olmayan hastalar; KT ve KÜB'leri okuyarak ilacın kullanımı, dozu, etki ve yan etkileri hakkında doğru bilgi edinemeyebilir.

Okunabilirlik düzeyinin daha iyi seviyeye getirilmesi için yazılan KÜB ve KT'lerin, özellikle KT'nin daha anlaşılabilir olması amaçlı, daha az heceli, daha az kompleks ve daha anlaşılır cümlelerin kullanması önerilmektedir. Hitap edilen kullanıcıların eğitim seviyelerinin artması ise milli eğitim politikaları ile eğitim düzeyinin üst seviyelere çekilmesi için gerekli çalışmaları içermektedir. Tüm bu çeşitli etkenler ile hem daha anlaşılabilir KÜB ve KT'lerin oluşturulması, hem de halkın eğitim seviyesinin artması ortak paydada bu sorunun çözümü gibi durmaktadır.

Mevcut çalışmanın kısıtlamaları vardır. Çalışmanın geçerliliği, sadece tezgâh üstü satılan göz ilaçlarını kapsamaktadır. İncelenen metinlerde yazı karakteri ve puntolar değerlendirilmemiştir. Eğitim düzeyinin yanı sıra yaş, zihinsel kapasite ve görme keskinliği gibi okuma ve anlamayı etkileyebilecek parametreler incelenmemiştir.

Sonuç olarak, çalışmamız kapsamında değerlendirilen OTC ilaçların KT'lerinin anlaşılabilirliği için minimum dokuzuncu veya onuncu sınıf (ortaöğretim) düzeyinde; KÜB'lerin anlaşılabilirliği için ise lisans düzeyinde eğitime sahip olunması gerektiği sonucuna varılmıştır. Sağlık profesyonelleriyle iletişime geçmeksiz, OTC göz ilaçlarını kullanan hastalar, bu ilaçların olumsuz etkilerine karşı savunmasız kalabilirler. Bu çalışmanın oluşturduğu bilgi alt yapı ile hastaların ihtiyaç duyabilecekleri hasta eğitimlerinin oluşturulması, bireylerin OTC ilaçların advers, yan etki veya komplikasyonlarından korunmasına yönelik çalışmalar ve programlar tasarlanması önerilmektedir.

Teşekkür

Sayın Bezirci ve Yılmaz'a çalışmamızda programlarını kullanmamıza müsaade ettikleri için teşekkürlerimizi sunarız.

Çıkar çatışması ve finansman bildirimi

Yazarlar bildirecek bir çıkar çatışmaları olmadığını beyan eder. Yazarlar bu çalışma için hiçbir finansal destek almadıklarını da beyan eder.

KAYNAKLAR

1. Kartal N, Arısoy S. OTC Grubundaki ilaçların avantaj ve dezavantajlarının incelenmesi. Sağlık Akad Derg. 2017;4(4):314-321.
2. Niclós G, Olivar T, Rodilla V. Factors associated with self-medication in Spain: a cross-sectional study in different age groups. Int J Pharm Pract. 2018;26(3):258-66.
3. Tripković K, Nešković A, Janković J, Odalović M. Predictors of self-medication in Serbian adult population: cross-sectional study. Int J Pharm Pract. 2018;40(3):627-34.
4. Gilson AM, Stone JA, Reddy A, Chui MA. Exploring how pharmacists engage with patients about over-the-counter medications. J Am Pharm Assoc (2003). 2019;59(6):852-6.
5. Ay İE, Duranoğlu Y. Göz damlası prospektüslerinin okunabilirlik düzeyinin değerlendirilmesi. Anatol Clin J Med Sci. 2022;27(1):55-9.
6. Kırılmaz H, Doğanıyığıt PB. Kendi kendine ilaç kullanımı ve Sağlık İnanç Modeli ilişkisi. Süleyman Demirel Üni Sağ Bil Derg. 2021;12(2):200-9.
7. Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu. (16.11.2015). *Beşeri tıbbi ürünlerin tanıtım faaliyetleri hakkında yönetmelik*. Erişim tarihi: 16.04.2022, <https://titck.gov.tr/duyuru/ki-lavuzlar-hakkinda-duyuru-27122018173129>
8. İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü. (16.11.2015). *Kısa ürün bilgisi-standart değerlendirme prosedürü*. Erişim tarihi: 16.04.2022, <https://titck.gov.tr/storage/legislation/ff41849921991.pdf>
9. Araştırmacı İlaç Firmaları Derneği. (16.11.2015). *AIFD iyi tanıtım ilkeleri*. Erişim tarihi: 16.04.2022, <https://www.aifd.org.tr/wp-content/uploads/2019/10/AIFD-Iyi-Tanitim-IlkeleriTR2019.pdf>
10. Ateşman, E. Türkçe'de okunabilirliğin ölçülmesi. Dil Derg. 1997;58:71-4.
11. Bezirci B, Yılmaz AE. Metinlerin okunabilirliğinin ölçülmesi üzerine bir yazılım kütüphanesi ve Türkçe için yeni bir okunabilirlik ölçütü. Dokuz Eylül Üni Müh Fak Fen

- ve Müh Derg. 2010;12(3):49-62.
12. Sridhar SB, Shariff A, Dallah L, Anas D, Ayman M, Rao PG. Assessment of Nature, Reasons, and Consequences of Self-medication Practice among General Population of Ras Al-Khaimah, UAE. *Int J Appl Basic Med Res.* 2018;8(1):3-8.
 13. Sridevi K, Subbaiah MV, Surekha M, Harini J, Sujana D, Sankar AR. Assessment of self medication practices among community people. *IOSR J Dent Med Sci.* 2017;16(5):75-82.
 14. Tesfamariam S, Anand IS, Kaleab G, et al. Self-medication with over the counter drugs, prevalence of risky practice and its associated factors in pharmacy outlets of Asmara, Eritrea. *BMC Public Health.* 2019;19(1):159.
 15. Türkiye İstatistik Kurumu. *Okuma yazma bilmeyen sayısı.* Erişim tarihi: 15.09.2022, <https://cip.tuik.gov.tr/#>
 16. Ebem E, Tutar MS, Yıldız M, Canitez A, Kara Ö, Kozanhan B. İntravenöz ve intramüsküler enjeksiyon bilgilendirilmiş onam formlarının okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Anatol Clin J Med Sci.* 2019;24(2):132-6.
 17. Otu M, Karagözoğlu Ş. Fibromiyalji sendromu ile ilgili Türkiye'deki bilgi sunan web sitelerinin okunabilirlik, içerik ve kalite açısından incelenmesi. *Turk J Osteoporos.* 2022;28:19-25.